

LANDRAPPORT FRÅN JHL

KNS brandpersonalkonferens 13 – 15 september 2016, Gustavelund

1. OMSTRUKTURERING

Strategi för räddningstjänsten fram till 2025

Samarbete för ett säkert och kriståligt Finland är räddningsväsendets vision fram till 2025.

Räddningstjänsten har en viktig roll i byggandet av ett säkert och kriståligt Finland. Visionen fokuserar på samarbete, eftersom ingen aktör ensam kan uppnå målen med egna resurser. Räddningsväsendets verksamhet omfattar flera samhällssektorer. Eftersom samhället den operativa miljön förändras hela tiden ställs räddningsväsendet inför nya utmaningar. Betydande faktorer är exempelvis förändringar i internationell operativ miljö samt befolknings- och regionsstrukturer, ekonomiska nedskärningar och teknologisk utveckling.

Räddningsväsendets verksamhetsidé: Vi främjar säkerheten i samhället under alla förhållanden även exceptionella – tillsammans med andra aktörer och nära människorna, genom att:

- förebygga olyckor
- ansvara för räddningsverksamheten
- delta i upprätthållandet och utvecklingen av den civila beredskapen
- begränsa konsekvenserna av olyckor i alla förhållanden och utnyttja samhällets räddningsberedskap i högre grad och
- producera akutvårdtjänster enligt avtal med hälso- och sjukvården

Räddningsväsendets nationella mål:

1. Räddningsväsendet har enhelhetsbild av samhällets risker baserad på en kontinuerlig analys.
2. Räddningsväsendet har en beredskap att möta risker inom sitt verksamhetsområde.
3. Räddningsväsendet är en stark samordnare och en pålitlig samarbetspartner inom civil beredskap.
4. Tjänsterna är av hög kvalitet och är kostnadseffektiva samt enhetliga
5. Var och en är medveten och bär sitt ansvar för sin egen och organisationens säkerhet samt den omgivande säkerheten
6. Räddningsväsendet utvecklar aktivt sina rutiner.
7. Personalen mår bra.

Reformering av organisationen

De fem landskap som driver universitetssjukhus och som ansvarar för ordnandet av akutsjukvården ska i fortsättningen ha ansvaret för ordnandet av räddningsväsendet i Finland.

Detta är en förutsättning för samarbetsarrangemang mellan räddningsväsendet och akutsjukvården. I praktiken innebär detta att det från ingången av 2019 finns fem räddningsverk i Finland. Beslutet påverkar inte antalet brandstationer, och räddningsväsendet kan också i fortsättningen delta i att producera tjänster inom den brådskande akutsjukvården.

Reformens riktlinjer för räddningsväsendets organisering har presenterats efter förhandlingar i ministerarbetsgruppen för denna reform.

Räddningsväsendets personal kommer att vara anställd vid serviceinrättningen i det landskap som har organiseringsansvar. Serviceinrättningen ansvarar för att producera tjänster för alla landskap i sitt område. Liksom för närvarande ska personalen och materielen vara placerade i alla landskap i de samarbetsområden som avses i den nya lagen om ordnandet av social- och hälsovården.

Enligt riktlinjerna ska landskapen i ett samarbetsområde ingå ett samarbetsavtal med det landskap som har organiseringsansvar per avtalsperiod på fyra år. Då avtalar man om nivån på den service som räddningsväsendet producerar för landskapen i samarbetsområdet, dvs. om målen och de resurser som används, inklusive investeringar och personal. Avtalet gör det möjligt att beakta varje landskaps särskilda behov när det gäller att ordna och producera tjänster.

I samarbetsavtalet kommer landskapen överens om hur räddningsväsendets tjänster ska finansieras och produceras.

Antalet räddningsverk är för närvarande 22. Systemet med fem räddningsverk är tillräckligt stort för att säkerställa en effektivare och mer ekonomisk användning av resurserna än för närvarande. Målet med reformen är inte att minska antalet brandstationer, utan räddningsväsendet förblir en närtjänst också i fortsättningen.

Det är inte bara fråga om att reformera förvaltningen, utan *samtidigt reformeras även räddningsväsendets innehåll och verksamhets sätt*. Enhetligare verksamhetsmodeller märks t.ex. i företag i form av harmoniserade regler om brandsäkerhet i hela landet. Inrikesministeriet och räddningsverken bereder reformen tillsammans.

Inrikesministeriet tillsatte 14 arbetsgrupper för utveckling av uppgifterna som sammanhänger med räddningsverkets reformering. I några arbetsgrupper finns också facklig representation. Arbetsgrupperna har fått tidsramen 1 juli – 31 december 2018.

I reformeringen av räddningsväsendet ingår fyra delprojekt, under vilka arbetsgrupperna delas in:

1. *Lagprojektet: Reformering av räddningslagen*

2. *Samverkan i räddningsverksamheten och vid undantagsförhållanden: Områdets samverkan i räddningsverksamheten och vid undantagsförhållanden*

3. *Utveckling av räddningsväsendet:*

- Riskanalys (inkl. underarbetsgruppen för undantagsförhållanden)
- Räddningsinstitutets grundprocesser
- Enhetlighet vid förebyggande av olyckor
- Utveckling av räddningsverksamhetens ledarskap
- Utveckling av tjänsternas produktivitet/effektivitet
- Internationell räddningsverksamhet
- Utveckling av Avtalsbrandkårerna
- Räddningsinstitutet som producent av akutsjukvård

4. Personal, ekonomi och datasystem

- Ekonomigrupp
- Personalgrupp
- Grupp för arbetsmiljö och arbetshälsa
- Grupp för datasystem

Det kommer inte göras någon utbildningsreform i nuläget, i stället kommer den att granskas efter år 2019.

2. ARBETSFÖRHÅLLANDEN OCH HÄLSA

En aktuell fråga som rör arbetsförhållandena inom finska räddningsverket, är brandstationernas skick. Brandstationerna är till största delen byggda på 1960- och 1970-talet och gamla stationsbyggnader är i sådant skick att de i många kommuner antingen behöver genomgå grundläggande renoveringar eller ersättas med en nybyggd station.

Sakkunniga menar att inomhusluftsproblem är vanliga. I många fall måste man använda tillfälliga lokaler på grund av sjukdomsrisk för personal. De här problemen är utbredda även på annat håll i offentlig sektor, vilket gör det bekymmersamt i prioriteringen av byggnadsrenoveringarna, när daghemsbarn och räddningstjänstens personal jämförs med varandra.

De senaste undersökningarna av dåliga brandstationsbyggnaderna visar att personalen bland annat lider av torr eller kvalmig inomhusluft och dålig ventilation. De har ögonproblem, ledproblem, andningssvårigheter och i värsta fall astma.

De gamla brandstationsbyggnaderna i Finland påverkar tidvis också arbetsförhållandena och exponeringen. Ren brandstation-mallen (Skellefteå-modellen "Friska brandmän") har tagits i bruk under fem år på vissa platser och mallen har spridit sig till de flesta räddningsinstitut. Det som bromsar användningen är trots allt de gamla byggnadernas lokaler: Vid planeringen av nya räddningsstationer anpassar man sig till "Ren brandstation-mallen, men på gamla stationer är det utmanande att exempelvis separera rena och smutsiga lokaler.

Det sker många aktiviteter inom räddningsväsendet som rör statistikföring av de så kallade "nära-ögat-situationerna", olyckor och förebyggande av olyckor. I Finland planeras bland annat arbets säkerhetskort för räddningssektorn. Utvecklingen av arbetsförhållandena är generellt dock avhängigt av stationsbyggnadernas förnyelse. Det kan vi också se i resultaten av arbetsmiljöundersökningarna, som korrelerar med stationsbyggnadernas ålder.

Risksituationer

Fysiskt våld och hot hör till vardagens realitet i Finlands räddningsverksamhet, men hotsituationer håller sig hittills på en relativt låg nivå. Under de senaste åren har det bara riktats enstaka hot mot räddningstjänstens personal. I den här kategorin har de mest utmärkande situationerna varit firande/protesterande ungdomar som reagerat spontant mot räddningstjänstens försök att släcka de firandes fyrverkerier.

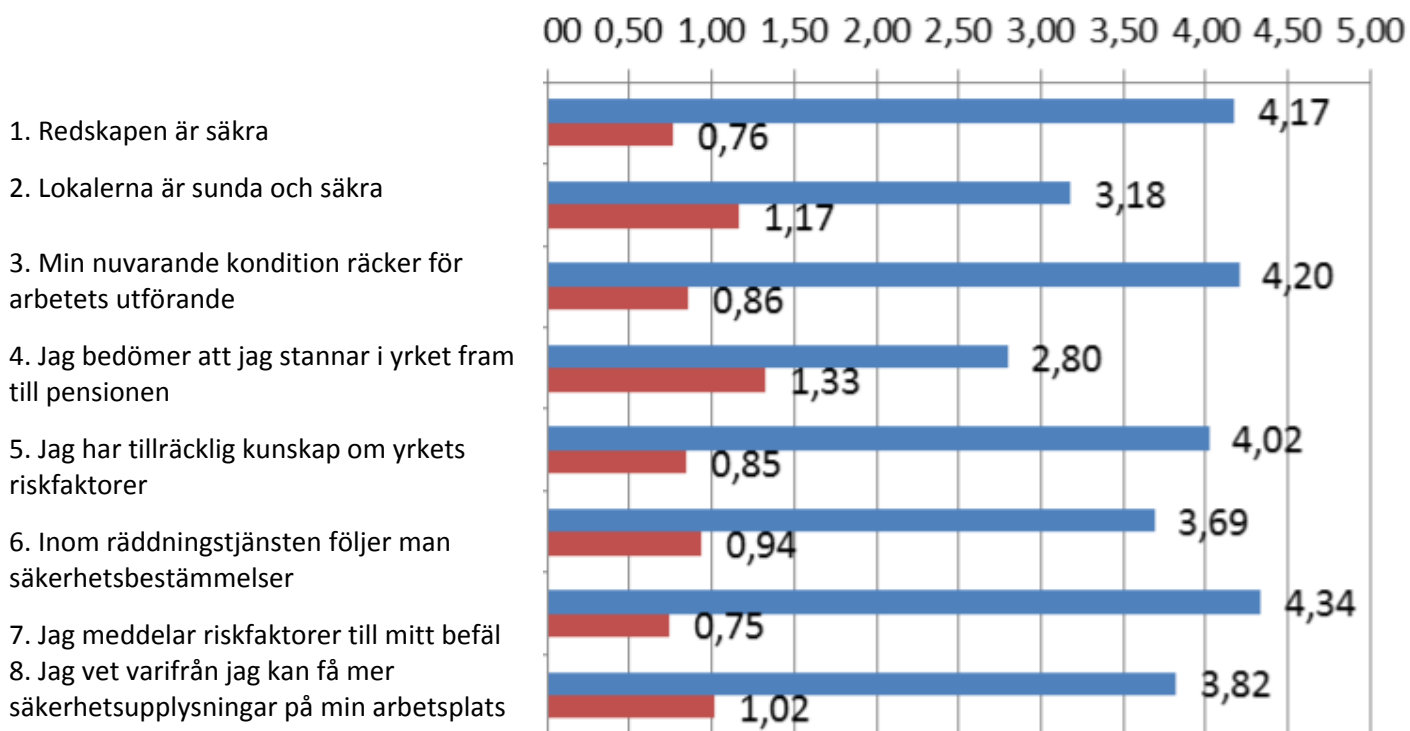
På många håll i Finland hör akutsjukvård till räddningstjänstens verksamhet, vilket bidrar till mörkare siffror i statistiken för våldsituationer. 95 procent av våld- och hotsituationer inträffar inom akutsjukvården. Under 2015 skedde detta vid sammanlagt 210 tillfällen. Av dessa var över hälften verbala hot och en situation som orsakade allvarliga fysiska skador. Enligt statistiken är upphovet till hotsituationen vanligen en alkoholpåverkad man i 40-årsåldern, men individuella händelser varierar från fall till fall.

Antalet hotsituationer ser ut att öka i Finland, men det är svårt att utläsa om statistikens ökningsberor på utvecklad avvikelserapportering eller om hotsituationernas absoluta antal har ökat. Räddningstjänstens hot- och våldsstatistik har varit bristfällig på många håll. I synnerhet rapportering av muntligt hot.

Räddningstjänstpersonalens kompetens inom hot- och våldsituationer varierar och utbildningen är brokig. Det finns kunskap och material, men det saknas en enhetlig linje för räddningstjänsten. Varje räddningstjänstenhet ansvarar i praktiken självständigt för egna anvisningar och förberedande inför hotsituationer.

I strategin för räddningstjänsten (2016) är målsättningen att arbetsolyckor ska vara noll år 2025. I anslutning till detta har ett projekt startats för att utveckla utbildning i att förebygga hot- och våldsituationer. Projektet finansieras med hjälp av brandskyddsfonden och en av projektets uppgifter är att sammanställa och använda utbildningsmaterial som redan finns inom räddningstjänsten. Tanken är att få ett standardiserat material som också tar ett grepp om branschens utmärkande drag, intressegruppers verksamhet och lagstiftning.

Räddningstjänstens arbetsmiljöenkät 2013, Arbetsförhållanden och arbetsmiljösäkerhet (1= håller inte med alls osv. 5= håller med helt) Nationella tal i genomsnitt (blå färg) och standardavvikelse (röd färg).

3. JÄMSTÄLLDHET INOM FINLANDS RÄDDNINGSVÄSENDE

Strategin för Finlands räddningstjänst offentliggjordes den 31 maj 2016. För första gången nämndes i strategin att Finlands räddningstjänst ska verka för att främja likabehandling, jämställdhet och mångfald. Trots denna viktiga skrivning är vi fortfarande i startgroparna när det gäller jämställdhets- och likabehandlingsfrågor. Tillexempel har aldrig upprättats jämställdhetsplaner enligt lagen eller så använder räddningstjänsten plan som är från centralt håll.

I Finland saknas forskningsbaserade uppgifter om minoriteter eller kvinnors situation inom räddningsväsendet, även om frågan blivit vanligare de senaste åren i avhandlingar. Att dra fram jämställdhetsfrågan i ljuset har debatterats länge och sakens betydelse har bagatelliserats. I Finlands räddningsväsende är det fortfarande långt kvar till att identifiera och erkänna mångfald, delvis eftersom få är representerade inom räddningsyrket. Etniska eller sexuella minoriteter har få representanter inom räddningskåren och även kvinnors andel är liten inom räddningsväsendet och närmast obefintlig i statistiken.

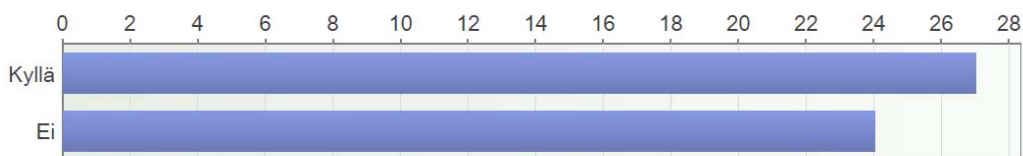
Den första kvinnliga brandpersonalen blev klar redan 1987 i Finland, men endast fyra kvinnor utexaminerades åren 1993 – 2016 vid räddningshögskolan i Kuopio. Nu tycks situationen vara på väg mot en förändring, eftersom nu är fyra kvinnor under utbildning till brandpersonal. Det som inverkat mest på könsfördelningen är det startade (2000) utbildningsprogrammet för brandingenjörer, som ger yrkeshögskoleexamen, och akutsjukvårdens större roll i räddningstjänsten. För tillfället är andelen kvinnor i en del räddningskårer mer än en fjärdedel.

Det kvinnliga nätverket inom räddningsväsendet i Finland startade 2015, på våren och verksamhetsplanen beslutades i november 2015. Med hjälp av räddningsväsendets kvinnliga nätverk är tanken att främja likabehandlings- och jämställdhetsfrågorna och göra räddningsyrket mer lockande för kvinnor. De första enkäterna till de ungefär 250 medlemmarna är gjorda och ungefär hälften av de svarande upplever att jämställdhet inte efterlevs vid räddningskåreerna.

Ur enkät på uppdrag av räddningstjänstens kvinnliga nätverk 2016:

15. Kohtaavatko naiset mielestäsi syrjintää pelastusalalla?

Vastaajien määrä: 51

15. Vad är din åsikt? Möter kvinnor diskriminering inom räddningstjänsten?

Antal svarande: 51

Kyllä = Ja / Ei = Nej

Ari Vakkilainen ja Niki Haake